

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

لازم است برای طرح‌ها به صورت پیش‌دستانه سقف مبلغ تسهیلات ارزی تعیین گردد تا تسهیلات ارزی به صورت بهینه تخصیص یابد.

آسیب‌شناسی تسهیلات ارزی

برساخت داخلی

علیرضا شجاع‌مرادی
رئیس گروه مواد و ساخت پیشرفته مرکز همکاری‌های تحول و
پیشرفت ریاست جمهوری

محمدرضا بهره‌مند
کارشناس مرکز همکاری‌های تحول و پیشرفت ریاست جمهوری

میثم نریمانی
عضو هیئت علمی پژوهشکده مطالعات فناوری ریاست جمهوری

کنار تسهیلات ارزی صندوق توسعه ملی از هدایت نقدینگی سرگردان مردم در بورس استفاده کرد. در این صورت نه تنها مشکل فقدان تسهیلات ریالی حل خواهد شد بلکه بورس نیز می‌تواند در پروژه‌های ملی بزرگ نیز با همکاری صندوق مشارکت کند. هم‌چنین یکی از مزایای بورس این است که ارزیابی طرح‌ها و نظارت بر آنها با سازوکارهای دقیق‌تری نسبت به بانک‌های عامل انجام می‌گیرد.

۲- ایجاد پلتفرم یارانه سود برای تأمین مالی از بورس فقط برای خریداران ماشین آلات داخلی

همانطور که پیش‌تر توضیح داده شد، صندوق توسعه ملی نه تنها برای خریداران ماشین آلات و تجهیزات ساخت داخل حمایت ندارد بلکه با پرداخت تسهیلات ارزی باعث عدم استفاده از توان داخل شده و واردات ماشین آلات می‌شود. هم‌چنین در حال حاضر با توجه به اینکه منابع ارزی کشور کم است، واردات ماشین آلات فشار بسیار زیادی به نظام ارزی کشور وارد می‌کند و استفاده از تسهیلات ریالی برای خریداری ماشین آلات ساخت داخل می‌بایست مورد توجه قرار گیرد. به همین منظور با رویکرد توسعه صنعتی می‌بایست تمهیداتی در نظر گرفته شود که سرمایه‌گذاران به خرید ماشین آلات داخلی تشویق شوند به طور مثال می‌توان سود تأمین مالی ریالی را برای خریداران ماشین آلات داخلی کاهش داد و یا دوره تنفس بازپرداخت را افزایش داد. منابع طرح یارانه سود می‌تواند از محل سود منابع ریالی صندوق که نزد بانک‌ها سپرده شده است، تأمین شود.

۳- اصلاح مشکلات فرآیندی

با توجه به محدودیت منابع ارزی صندوق، جلوگیری از بیش‌اظهاری و جلوگیری از دور زدن سهم ارزی و ریالی برای دریافت تسهیلات ارزی بیشتر،

بخش چهارم

جمع‌بندی و ارائه راهکار

همانطور که بیان شد ریشه اصلی مشکلات ناشی از تسهیلات ارزی بر ساخت داخل و واردات ماشین آلات، فقدان تسهیلات ریالی در کشور برای طرح‌های بزرگ است. به همین منظور راهکار اصلی این گزارش مبنی بر طراحی مدلی برای اعطای تسهیلات ریالی در کنار تسهیلات ارزی صندوق توسعه است. این مدل می‌بایست در همراه با اصلاح مشکلات فرآیندی باشد که در ادامه به آنها می‌پردازیم:

۱- تأمین مالی ریالی از بورس در کنار تأمین مالی ارزی صندوق

بورس به عنوان یکی از منابع مالی ریالی مهم موجود در کشور است از طرفی نقدینگی بسیار زیادی در اختیار مردم قرار دارد که در توسعه تولید و صنعت قرار نگرفته است. همچنین تسهیلات ارزی صندوق توسعه ملی از طریق بانک‌های عامل پرداخت می‌شود و طرح‌های تأمین مالی شده از بورس از تسهیلات ارزی بی بهره هستند. لذا می‌توان برای ایجاد تسهیلات ریالی در

فهرست مطالب

بخش اول
وضع موجود ۲

بخش دوم
بیان مسئله ۸

بخش سوم
ریشه‌های مسئله ۱۲

بخش چهارم
جمع‌بندی و ارائه راهکار ۱۶

همه طرح‌ها انجام می‌شود حتی طرح‌هایی که مشابهت بالایی دارند. به طور مثال اگر دو طرح نیروگاهی مشابه به هیئت نظارت ارجاع داده شود. سهم داخلی و خارجی هر دو طرح به صورت جداگانه مشخص می‌شود. این موضوع نیز باعث سلیقه‌ای شدن ارزیابی سهم داخل و خارج می‌گردد و زمینه ساز فساد خواهد بود.

• دقت پایین در تعیین بخش ساخت و اعلام مشخصات فنی بیش از حد نیاز

در بررسی سهم داخلی و خارجی عموماً چند بخش کلی مورد بررسی قرار می‌گیرد و دقت در سهم داخلی و خارجی پایین است به همین دلیل برخی از توانمندی‌های موجود در کشور نادیده گرفته می‌شود. همچنین در مواردی که ساخت داخل احراز شده است، به منظور دور زدن قانون حداکثر استفاده از توان داخلی، صاحبان طرح مشخصات فنی ماشین آلات مورد نیاز خود را بیش از حد نیاز بالاتر اعلام می‌کنند تا در این صورت مشابه تسهیلات ارزی صندوق استفاده کنند و ماشین آلات وارد کنند.

۴- عدم اجازه در تبدیل ال سی ارزی به ریال برای بخش داخلی

بر اساس ماده ۷، بند ب قسمت ۱ قانون حداکثر استفاده از توان داخلی مصوب ۱۳۹۸ به منظور حمایت از شرکتهای داخلی گشایش اعتبار به ذینفعی طرف داخلی مجاز خواهد بود. اما با توجه به اساسنامه صندوق اجازه تبدیل ارز به ریال همچنان وجود ندارد و می‌بایست صرف وادرات ماشین آلات و تجهیزات شود. در عمل گشایش اعتبار به ذینفعی داخلی و اساسنامه صندوق در تضاد با یکدیگر هستند و در نهایت گشایش اعتبار برای شرکت‌های داخلی نیز باید صرف وادرات ماشین آلات شود و کمکی به ساخت داخلی نمی‌کند.

تعیین سهم داخلی و خارجی طرح‌ها و میزان تسهیلاتی که متناسب با آن دریافت می‌کنند توسط کارشناس انسانی انجام می‌گیرد که باعث ایجاد امضای طلایی است.

صاحبان طرح مشخصات فنی ماشین‌آلات مورد نیاز خود را بیش از حد نیاز بالاتر اعلام می‌کنند تا در این صورت مشابه داخلی نداشته باشد و بتوانند از تسهیلات ارزی صندوق استفاده کنند و ماشین‌آلات وارد کنند.

ریشه‌های مسئله

بخش اول وضع موجود

۱- صندوق توسعه ملی و مبانی قانونی

صندوق توسعه ملی، پس از تجربه حساب ذخیره ارزی، بر اساس ماده ۸۴ قانون برنامه پنجم توسعه کشور در سال ۱۳۸۹ با هدف تبدیل بخشی از عواید ناشی از فروش نفت و گاز، میعانات گازی و فرآورده‌های نفتی به ثروت‌های ماندگار، مولد و سرمایه‌های زاینده اقتصادی و نیز حفظ سهم نسل‌های آینده از منابع نفت و گاز و فرآورده‌های نفتی تأسیس گردید. مهمترین تفاوت صندوق توسعه ملی و حساب ذخیره ارزی در اجازه برداشت دولت‌ها از منابع آن‌ها است، در حساب ذخیره ارزی اگر دولت با کسری بودجه حاصل از کاهش درآمدهای نفتی مواجه می‌شد اجازه برداشت از منابع صندوق را داشت اما در صندوق توسعه ملی اجازه استفاده از منابع به سازمان‌ها و شرکت‌های دولتی داده نشده است. این موضوع در اساسنامه صندوق به طور کامل پیش‌بینی شده است به طوری که اگر بیش از بیست درصد (۲۰٪) اعضاء هیأت مدیره شرکت‌ها توسط مقامات دولتی تعیین شوند،

تفاوت در مقدار اولیه تسهیلات و مقدار افزایش یافته آن صرف واردات ماشین‌آلاتی شد که بر اساس نظر هیئت نظارت باید از داخل خریداری می‌گردید و به این صورت قانون حداکثر استفاده از توان داخل رعایت نشد.

حداکثر استفاده از توان داخل است و به همین منظور پس از بررسی و تصویب اولیه طرح در بانک عامل، به منظور بررسی سهم داخلی و خارجی به وزارت صنعت و هیئت نظارت ارسال می‌شود. در فرآیند بررسی طرح‌ها مشکلاتی وجود دارد که باعث رعایت نشدن قانون حداکثر استفاده از توان داخل و ضربه خوردن به تولیدکنندگان ماشین‌آلات و تجهیزات داخلی خواهد شد و در نهایت منجر به جایگزینی ماشین‌آلات داخلی با واردات می‌شود. این مشکلات عبارتند از:

• تعارض منافع وزارت صنعت

مأموریت اصلی وزارت صنعت افزایش تولید است. این وزارتخانه به عنوان گزارشات عملکرد خود میزان تولید فولاد، مواد فلزی، خودرو و سایر صنایع را گزارش می‌کند و میزان افزایش تولید صنایع مختلف نشان دهنده بهبود عملکرد این وزارت خانه است. در صورتیکه هیئت نظارت سهم داخلی یک طرح را بالا در نظر بگیرد، تسهیلات ارزی کمتری به آن طرح تعلق می‌گیرد و هانطور که بیان شد برای بخش ریالی آن تسهیلاتی وجود ندارد لذا احتمال انجام نشدن طرح بدلیل نبود منابع مالی بالا می‌رود. در نتیجه هیئت نظارت مستقر در وزارت صنعت، در صورتیکه در بومی سازی و ساخت داخل دقت عمل به خرج دهد، در انجام نشدن طرح‌ها و عدم افزایش تولید صنایع تأثیر گذار خواهد بود که با مأموریت وزارت صنعت در تعارض است.

• کارشناسی انسانی و تعیین سهم خارجی هر طرح به صورت موردی

موضوع تعیین سهم داخلی و خارجی به حدی اهمیت دارد که در مواردی باعث جابه جایی چند ده میلیون دلار تسهیلات ارزی می‌شود. تعیین سهم داخلی و خارجی طرح‌ها و میزان تسهیلاتی که متناسب با آن دریافت می‌کنند توسط کارشناس انسانی انجام می‌گیرد که باعث ایجاد امضای طلایی است و همچنین پتانسیل ایجاد فساد دارد. همچنین مشخص کردن سهم داخلی و خارجی برای

پرداخت به آن‌ها از منابع صندوق ممنوع است.

منابع مالی صندوق توسعه بخشی از درآمدهای حاصل از فروش نفت و گاز می‌باشد و همچنین مصارف صندوق که در اساسنامه آن ذکر شده است عبارتند از: ۱- اعطای تسهیلات به بخش‌های خصوصی، تعاونی و بنگاه‌های اقتصادی متعلق به مؤسسات عمومی غیردولتی برای تولید و توسعه سرمایه‌گذاری‌های دارای توجیه فنی، مالی و اقتصادی، ۲- اعطای تسهیلات صادرات خدمات فنی و مهندسی، ۳- اعطای تسهیلات به سرمایه‌گذاران خارجی و ۴- سرمایه‌گذاری در بازارهای پولی و مالی خارجی.

در حال حاضر تسهیلات صندوق در قالب عاملیت ارزی و سپرده گذاری ریالی از طریق بانک‌های عامل، به متقاضیان اعطا می‌شود. با توجه به اینکه بخش ارزی تسهیلات صندوق نقش قابل توجهی در تأمین مالی پروژه‌های بزرگ در دهه ۹۰ کشور داشته است لذا تمرکز این گزارش بر تسهیلات ارزی است و به تسهیلات ریالی پرداخته نمی‌شود.

۲- تسهیلات عاملیت ارزی صندوق توسعه ملی

• شرایط تسهیلات و فرآیند دریافت آن

در عاملیت ارزی، بانک عامل دسترسی به منابع ندارد و به عنوان کارگزار و پوشش دهنده ریسک طرح‌ها عمل می‌کند و صندوق توسعه منابعی را نزد بانک‌های عامل سپرده گذاری نمی‌کند. صندوق نیز پس از تأیید نهایی طرح، دستور پرداخت را از محل منابع خود در بانک مرکزی می‌دهد. شرایط تسهیلات عاملیت ارزی صندوق در جدول ۱ آورده شده است. نرخ سود وابسته به بخش مورد استفاده و منطقه محل اجرای طرح بین ۳٫۵ تا ۶ درصد مشخص شده که ۲٫۵ درصد از آن به عنوان کارمزد بانک عامل است. سهم متقاضی نیز بسته به شرایط طرح بین ۱۰ تا ۳۰ درصد کل میزان سرمایه‌گذاری است. پرداخت تسهیلات به صورت مرحله‌ای طی حداکثر سه

سال انجام و بعد از آن ۶ ماه تنفس داده می‌شود و در نهایت طی پنج سال تسهیلات می‌بایست بازپرداخت شود. تمامی مراحل مذکور نیز می‌تواند در نهایت ۲ سال استمهال گردد.

مهمترین الزامات صندوق برای تسهیلات ارزی عبارتند از:

- ۱- تسهیلات فقط به بخش ارزی پروژه‌ها اعطا شود،
- ۲- بازپرداخت تسهیلات باید به صورت ارزی باشد و
- ۳- تبدیل ارز به ریال ممنوع است و بنابراین دریافت کننده تسهیلات اجازه تبدیل به ریال در داخل کشور را ندارند.

شرایط تسهیلات	توضیحات
نرخ سود	۳٫۵-۶ درصد
سهم آورده متقاضی	۱۰ تا ۳۰ درصد کل هزینه‌های ارزی و ریالی
مدت زمان تأمین مالی و بازپرداخت	دوره تأمین مالی ۳ سال، تنفس ۶ ماه و بازپرداخت آن ۵ سال
استمهال	حداکثر ۲ سال

جدول ۱- شرایط تسهیلات عاملیت ارزی صندوق توسعه ملی

در فرآیند دریافت تسهیلات ارزی چهار رکن نقش اساسی دارند: بانک عامل، وزارت صنعت، معدن و تجارت، صندوق توسعه ملی و بانک مرکزی. مراحل کلی دریافت تسهیلات از صندوق توسعه ملی به شرح زیر است:

- ۱- ابتدا متقاضی درخواست تسهیلات خود را به بانک عامل ارائه می‌کند. بانک عامل بررسی لازم را انجام می‌دهد که آیا درخواست در چارچوب قرارداد عاملیت و نظام نامه تسهیلات ارزی صندوق است یا خیر. سپس شرکت‌های مشاور میزان سرمایه‌گذاری، توجیه فنی و اقتصادی طرح/فعالیت را بررسی می‌کنند و در صورتیکه مورد تأیید بود، آن را در ارکان اعتباری بانک عامل

۲- بیش‌اظهاری در مبلغ ارزی درخواستی

همانطور که بیان شد برای هزینه‌های ریالی طرح‌های بزرگ، تسهیلاتی پرداخت نمی‌شود به همین منظور سرمایه‌گذاران تلاش می‌کنند تا تسهیلات ارزی بیشتری دریافت کنند. یکی از روش‌ها برای دریافت تسهیلات بیشتر، افزایش غیر واقعی مقدار سرمایه‌گذاری طرح و بیش‌اظهاری آن است که با این افزایش در مقدار تسهیلات ارزی، نبود تسهیلات برای هزینه‌های ریالی جبران گردد. مسئولیت بررسی طرح توجیهی و میزان سرمایه‌گذاری طرح بر اساس نظامنامه تسهیلات ارزی صندوق بر عهده بانک عامل است، که این مورد به شرکت‌های مشاور محول می‌شود و در این شرکت‌ها امکان افزایش میزان سرمایه‌گذاری به راحتی وجود دارد. به عنوان مثال در یکی از طرح‌های نفت، گاز و پالایشگاه طرحی به ارزش ۳۰ میلیون یورو به صندوق معرفی گردیده است. بر طبق اظهارات سرمایه‌گذار، بخشی از سرمایه‌گذاری طرح از طریق فاینانس خارجی و بخش دیگر آن از طریق تسهیلات صندوق توسعه تأمین مالی می‌گردد. سهم داخلی و خارجی این طرح در هیئت نظارت به صورت ۶۰ درصد هزینه‌های ارزی و ۴۰ درصد ریالی معین شد و ۱۸ میلیون یورو تسهیلات ارزی برای این طرح مصوب گردید. اما بعد از مدت کوتاهی اظهار شد که فاینانس کننده انصراف داده است و سرمایه‌گذار برای جبران این بخش، مقدار سرمایه‌گذاری طرح را به ۴۲ میلیون یورو افزایش داد. سهم ارزی و ریالی طرح به صورت قبلی نیز باقی مانده بود اما با افزایش مقدار سرمایه‌گذاری، تسهیلات به ۲۵٫۶ میلیون یورو افزایش پیدا کرد. در نهایت تفاوت در مقدار اولیه تسهیلات و مقدار افزایش یافته آن صرف واردات ماشین‌آلاتی شد که بر اساس نظر هیئت نظارت باید از داخل خریداری می‌گردید و به این صورت قانون حداکثر استفاده از توان داخلی رعایت نشد.

۳- مشکلات فرآیند تعیین سهم بخش خارجی طرح‌ها

همانطور که در بخش ۲ بیان شد تسهیلات صندوق توسعه ملی مشمول قانون

تصویب می‌کنند.

۲- به منظور اینکه تسهیلات ارزی صندوق برای خرید ماشین‌آلات و تجهیزاتی که سازنده داخلی دارد هزینه نشود، طرح به وزارت صمت (هیئت نظارت) ارسال می‌شود تا در آنجا بررسی گردد که سهم داخلی و خارجی به چه میزان است.

۳- طرح در صندوق توسعه ملی بررسی و تأیید می‌شود.

۴- بانک عامل تضامین را از متقاضی دریافت و قرار داد را منعقد می‌کند.

۵- پس از عقد قرارداد مابین بانک عامل و متقاضی، صندوق توسعه مبلغ قرارداد را در بانک مرکزی مسدود می‌کند.

۶- بانک مرکزی گشایش اعتبار انجام می‌دهد و بانک عامل بر مبنای پیشرفت فیزیکی پروژه درخواست پرداخت می‌دهد و پرداخت توسط بانک مرکزی انجام می‌شود.

• عملکرد صندوق در عاملیت ارزی

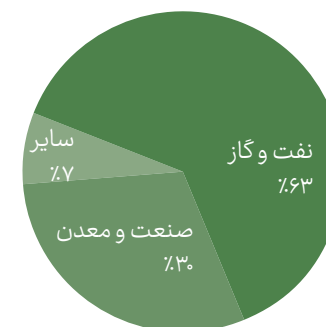
از سال ۱۳۹۰ تا انتهای ۱۳۹۹ در قالب عاملیت ارزی، مبلغ ۳۳۶ میلیارد دلار برای ۳۱۸ طرح از محل منابع صندوق در بانک مرکزی مسدود شده است که میزان پرداختی ۲۲٫۳ میلیارد دلار برای ۳۰۸ طرح بوده است. مسدودی در بخش نفت و گاز برای ۷۵ طرح، به ارزش ۲۱ میلیارد دلار انجام گرفته است. همچنین در همین بازه زمانی در بخش صنعت و معدن برای ۱۸۹ طرح، مبلغی به ارزش ۱۰ میلیارد دلار مسدود شده است. شکل ۱ سهم بخش های مختلف اقتصادی را که در قالب عاملیت ارزی تسهیلات دریافت کرده‌اند نشان می‌دهد.

بخش سوم

ریشه‌های مسئله

۱- فقدان تسهیلات ریالی برای طرح‌های ایجاد بزرگ

عمده واحدهای تولیدی بزرگ در کشور با استفاده از تسهیلات مالی ساخته می‌شوند. بانک‌ها و نهادهای مالی با توجه به ماهیت دیربازده بودن، حجم سرمایه‌گذاری بالا و ریسک‌های متعدد تمایلی به ارائه تسهیلات برای این طرح‌ها ندارند. لذا سرمایه‌گذاران به سمت صندوق توسعه ملی سوق پیدا می‌کنند و در حال حاضر مهم‌ترین منبع مالی برای دریافت تسهیلات در طرح‌های بزرگ، صندوق توسعه ملی شناخته می‌شود. همانطور که پیش‌تر بیان شد تسهیلات صندوق نیز فقط به نیازهای ارزی طرح داده می‌شود و نیازهای ریالی آن تأمین مالی نمی‌شود. از طرفی بر مبنای اساسنامه صندوق، گیرندگان تسهیلات اجازه تبدیل ارز به ریال را ندارند. در نتیجه تأمین مالی قسمت ریالی پروژه ناقص می‌ماند و عملاً انجام پروژه متوقف خواهد شد. بنابراین سرمایه‌گذاران تمایل دارند که با روش‌های مختلف تسهیلات ارزی خود را افزایش دهند تا نبود تسهیلات برای بخش ریالی طرحشان را جبران کنند. با افزایش تسهیلات ارزی ماشین‌آلاتی که توان ساخت آن‌ها در داخل کشور بود، از خارج تأمین و وارد می‌شوند.

شکل ۱- سهم بخش‌های مختلف از عاملیت ارزی

همانطور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود ۶۶ درصد از ۲ میلیارد دلار مبلغ تخصیص داده شده به بخش نفت و گاز مربوط به بخش استخراج و انتقال نفت و گاز می‌باشد.

همچنین از ۱۰ میلیارد دلار تسهیلات ارزی داده شده به بخش صنعت، ۴۶ درصد مربوط به بخش نیروگاه می‌باشد.

بخش	مستود شده (میلیارد دلار)	طرح (تعداد)	سهم از بخش
نفت و گاز، پالایشگاه و پتروشیمی	۲۱,۱	۷۵	۶۶ استخراج
			۱۹ پالایشگاه
			۱۱ پتروشیمی
			۴ پایین دست
صنعت و معدن	۱۰,۴	۱۹۱	۴۶ نیروگاه
			۳۲ آهن و فولاد
			۵ خودرو

جدول ۲- تسهیلات ارزی در زیربخش‌های نفت و صنعت و معدن

سازنده توربین	مقدار تسهیلات صندوق (میلیون یورو)	ظرفیت (مگاوات)	مشخصات پروژه	پروژه نیروگاهی
آنسالدو - ایتالیا	۲۱۵	۴۶۰	سیکل ترکیبی	کاسپین (غرب مازندران)
آنسالدو - ایتالیا	۲۵۰	۴۸۶	سیکل ترکیبی	قشم
آنسالدو - ایتالیا	۲۲۰	۹۱۳	سیکل ترکیبی	دالاهو (کرمانشاه)

جدول ۴- نمونه‌هایی از پروژه‌های نیروگاهی دریافت‌کننده تسهیلات صندوق توسعه

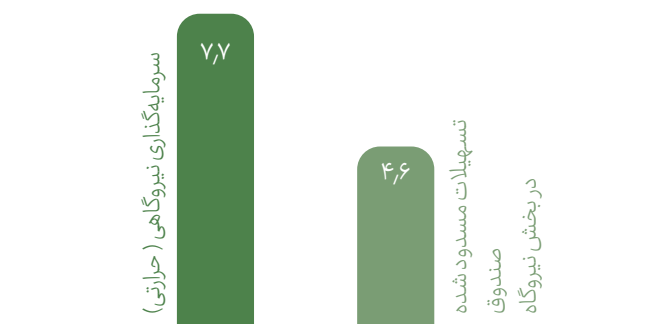
تسهیلات منابع صندوق توسعه ملی استفاده می‌کنند مشمول این قانون هستند لذا تسهیلات صندوق نباید برای واردات ماشین آلاتی که مشابه خارجی دارند هزینه شود. اما با بررسی‌های بیشتر مشخص می‌شود که این قانون به درستی رعایت نشده است و در مواردی که مشابه داخلی نیز وجود داشته، واردات انجام گرفته است. به طور مثال در جدول ۲ مشاهده می‌شود که علی‌رغم اینکه که در حوزه توربین سازی شرکت مپنا ساخت توربین‌های نیروگاه‌های سیکل ترکیبی را تا هفتاد درصد بومی سازی کرده است اما در برخی از پروژه‌های نیروگاهی که از تسهیلات صندوق توسعه استفاده شده است، ساخت و خرید توربین‌ها از شرکت‌های خارجی انجام شده است. لذا می‌توان نتیجه‌گرفت تسهیلات ارزی صندوق، باعث واردات و عدم استفاده از توان داخل می‌شود.

سال	ارزش کل واردات	ماشین آلات و تجهیزات صنعتی	تسهیلات دریافتی از صندوق
۱۳۹۵	۴۴	۴۷	۳
۱۳۹۶	۵۴	۶۴	۵
۱۳۹۷	۴۲	۶۷	۴۳
۱۳۹۸	۴۳	۵۲	۲۲
۱۳۹۹	۴۴	۴۴	۰٫۸
جمع	۲۷۴	۲۷۴	۱۵٫۳

جدول ۳- میزان واردات ماشین‌آلات و تسهیلات صندوق در سال‌های ۱۳۹۵ الی ۱۳۹۹ (میلیارد دلار)

• نقش صندوق توسعه در توسعه صنعتی کشور

صندوق توسعه ملی نقش قابل توجهی در توسعه صنعتی کشور در دهه نود داشته است به طور مثال در بخش نیروگاه حرارتی، ۷٫۷ میلیارد دلار سرمایه گذاری در دهه نود انجام شده است. در همین زمان صندوق توسعه ۴٫۶ میلیارد دلار برای بخش نیروگاهی تسهیلات داده است. به عبارتی ۶۰ درصد سرمایه‌گذاری‌های انجام شده از تسهیلات ارزی صندوق استفاده شده است. با توجه به اینکه متقاضی تسهیلات از صندوق می‌بایست حداقل ده درصد آورده داشته باشد، بیش از شصت و پنج درصد سرمایه‌گذاری در حوزه نیروگاهی توسط صندوق توسعه ملی انجام شده است.

شکل ۲- سرمایه‌گذاری در بخش نیروگاه و تسهیلات مسدود شده صندوق در این بخش (میلیارد ریال)

ماشین‌آلات داخلی است. علاوه بر این در صنعت ماشین‌سازی از فناوری‌ها و دانش بالایی استفاده می‌شود لذا ماشین‌سازی جزء صنایعی است که پیشران فناوری در کشورهای صنعتی است و همچنین برای توسعه آن از متخصصین دانشگاهی در این صنعت استفاده می‌شود و مشکلات ایجاد اشتغال برای فارغ‌التحصیلات دانشگاهی را حل خواهد کرد. نکته قابل توجه دیگر آنکه ماشین‌سازی صنعتی است که ارزش افزوده بالایی ایجاد می‌کند. لذا تأثیر آن در اقتصاد کلان نیز به وضوح قابل مشاهده خواهد بود. در داخل کشور طی سالیان گذشته به صنعت ماشین‌سازی توجه چندانی نشده است و این موضوع را از آمار واردات ماشین‌آلات در جدول ۳ می‌توان فهمید. بنابر آمار گمرک جمهوری اسلامی ایران سالانه به طور متوسط ۵٫۵ میلیارد دلار ماشین‌آلات صنعتی و تجهیزات وارد کشور شده همچنین در بین بخش‌های مختلف صنعتی کشور بالاترین تراز تجاری منفی متعلق به ماشین‌سازی است.

مجموع واردات ماشین‌آلات در سال‌های ۱۳۹۵ الی ۱۳۹۹، ۲۷٫۴ میلیارد دلار و در همین بازه زمانی مجموع میزان تسهیلات ارزی دریافتی از صندوق توسعه ملی ۱۵٫۳ میلیارد دلار است. تسهیلات ارزی دریافتی از صندوق توسعه به طور کلی می‌بایست صرف خرید ماشین‌آلات و دانش فنی شود. با توجه به اینکه هزینه دانش فنی در برابر هزینه تجهیزات پایین است، می‌توان نتیجه گرفت که این تسهیلات برای واردات ماشین‌آلات صرف شده است و بر طبق آمارهای مذکور بیش از ۵۰ درصد واردات ماشین‌آلات در پنج سال گذشته با استفاده از تسهیلات ارزی صندوق توسعه انجام گرفته است. بر اساس تبصره ۱ ماده ۲ قانون حداکثر استفاده از توان داخلی اشخاص حقیقی و حقوقی خصوصی یا تعاونی که در اجرای طرحها (پروژه‌ها) از

به طور متوسط
۵٫۵ میلیارد دلار ماشین
آلات صنعتی و تجهیزات
وارد کشور شده است.

بیش از ۵۰ درصد واردات
ماشین‌آلات در پنج سال
گذشته با استفاده از
تسهیلات ارزی صندوق
توسعه انجام گرفته است.

بیان مسئله

بخش دوم بیان مسئله

صنعت ماشین‌سازی در توسعه صنعتی کشورهای پیشرفته نقش پررنگی داشته است و توجه به آن نیز می‌تواند مزایای فراوانی به همراه داشته باشد که برخی از آنها عبارتند از: ماشین‌آلات خارجی به طور معمول دارای قیمت‌های بالایی هستند، بومی‌سازی آنها باعث کاهش قیمت ماشین‌آلات شده و هزینه‌های سرمایه‌گذاری ثابت واحدهای تولیدی و نیازهای ارزی را کاهش می‌دهد. همچنین در مواردی که نیاز است در خط تولید نوآوری و ارتقاء کیفی محصولات انجام شود ماشین‌آلات خارجی نیازمند حضور شرکت‌های خارجی هستند که عموماً متضمن هزینه‌های بالایی است اما ماشین‌آلات داخلی به راحتی توسط شرکت‌های سازنده ارتقا پیدا خواهند کرد که این موضوع در شرایط تحریم بسیار مهمتر خواهد شد زیرا در این شرایط بسیاری از شرکت‌ها حتی در ایران حضور پیدا نمی‌کنند. لازم به ذکر است که خدمات پس از فروش نیز در ماشین‌آلاتی که خرید خارج است بسیار دشوار تر از